

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

Pangunahing Pamantayan ng Bawat Yugto (Key Stage Standards):

K – 3	4 – 6	7 – 10
Naipamamalas ang panimulang pag-unawa at pagpapahalaga sa sarili, pamilya, paaralan, at komunidad, at sa mga batayang konsepto ng pagpapatuloy at pagbabago, distansya at direksyon gamit ang mga kasanayan tungo sa malalim ng pag-unawa tungkol sa sarili at kapaligirang pisikal at sosyo-kultural, bilang kasapi ng sariling komunidad at ng mas malawak na lipunan	Naipamamalas ang mga kakayahan bilang batang produktibo, mapanagutan at makabansang mamamayang Pilipino gamit ang kasanayan sa pagsasaliksik, pagsisiyasat, mapanuring pag-iisip, matalinong pagpapasya, pagkamalikhain, pakikipagkapwa, likas-kayang paggamit ng pinagkukunang-yaman at pakikipagtalastasan at pag-unawa sa mga batayang konsepto ng heograpiya, kasaysayan, ekonomiya, pamamahala, sibika at kultura tungo sa pagpapanday ng maunlad na kinabukasan para sa bansa.	Naipamamalas ang mga kakayahan bilang kabataang mamamayang Pilipino na mapanuri, mapagnilay, malikhain, may matalinong pagpapasya at aktibong pakikilahok, makakalikasan, mapanagutan, produktibo, makatao at makabansa, na may pandaigdigang pananaw gamit ang mga kasanayan sa pagsisiyasat, pagsusuri ng datos at iba't ibang sanggunian, pagsasaliksik, mabisang komunikasyon at pag-unawa sa mga batayang konsepto ng heograpiya, kasaysayan, ekonomiya, politika at kultura tungo sa pagpapanday ng maunlad na kinabukasan para sa bansa.

Pamantayan sa Bawat Baitang/ Antas (Grade Level Standards):

Baitang	Pamantayan sa Pagkatuto
K	Naipamamalas ang panimulang pag-unawa sa pagkilala sa sarili at pakikipag-ugnayan sa kapwa bilang pundasyon sa paglinang ng kamalayan sa kapaligirang sosyal.
1	Naipamamalas ang kamalayan at pag-unawa sa sarili bilang kasapi ng pamilya at paaralan at pagpapahalaga sa kapaligirang pisikal gamit ang konsepto ng pagpapatuloy at pagbabago, interaksyon, distansya at direksyon tungo sa pagkakakilanlan bilang indibidwal at kasapi ng pangkat ng lipunan.komunidad.
2	Naipamamalas ang kamalayan, pag-unawa at pagpapahalaga sa kasalukuyan at nakaraan ng kinabibilangang komunidad, gamit ang konsepto ng pagpapatuloy at pagbabago, kapangyarihan, pamumuno at pananagutan, pangangailangan at kagustuhan, pagkakilanlan, mga simpleng konseptong heograpikal tulad ng lokasyon at pinagkukunang-yaman at ng mga saksi ng kasaysayan tulad ng tradisyong oral at mga labi ng kasaysayan.
3	Naipamamalas ang malawak na pag-unawa at pagpapahalaga ng mga komunidad ng Pilipinas bilang bahagi ng mga lalawigan at rehiyon ng bansa batay sa (a) katangiang pisikal (b) kultura; (c) kabuhayan; at (d) pulitikal, gamit ang malalim na konsepto ng pagpapatuloy at pagbabago, interaksyon ng tao at kapaligirang pisikal at sosyal.

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

Baitang	Pamantayan sa Pagkatuto
4	Naipagmamalaki ang pagka- Pilipino at ang bansang Pilipinas na may pagpapahalaga sa pagkakaiba-iba ng mga kulturang Pilipino batay sa paggamit ng mga kasanayan sa heograpiya, pag-unawa sa kultura at kabuhayan, pakikilahok sa pamamahala at pagpapahalaga sa mga mithiin ng bansang Pilipinas.
5	Naipamamalas ang pag-unawa at pagpapahalaga sa pagkakabuo ng kapuluan ng Pilipinas at mga sinaunang lipunan hanggang sa mga malalaking pagbabagong pang-ekonomiya at ang implikasyon nito sa lipunan sa simula ng ika-labing siyam na siglo, gamit ang batayang konsepto katulad ng kahalagahang pangkasaysayan (historical significance), pagpapatuloy at pagbabago, ugnayang sanhi at epekto tungo sa paglinang ng isang batang mamamayang mapanuri, mapagmuni, responsable, produktibo, makakalikasan, makatao at makabansa at may pagpapahalaga sa mga usapin sa lipunan sa nakaraan at kasalukuyan tungo sa pagpanday ng maunlad na kinabukasan para sa bansa.
6	Naipamamalas ang patuloy na pag-unawa at pagpapahalaga sa kasaysayan ng Pilipinas mula sa ika-20 siglo hanggang sa kasalukuyan, tungo sa pagbuo ng tiyak na pagkakakilanlan bilang Pilipino at mamamayan ng Pilipinas Naipamamalas ang malalim na pag-unawa sa kasaysayan ng Pilipinas base sa pagsusuri ng sipi ng mga piling primaryang sangguniang nakasulat, pasalita, awdyo-biswal at kumbinasyon ng mga ito, mula sa iba-ibang panahon, tungo sa pagbuo ng makabansang kaisipan na siyang magsisilbing basehan ng mas malawak na pananaw tungkol sa mundo
7	Naipamamalas ang malalim na pag-unawa at pagpapahalaga sa kamalayan sa heograpiya , kasaysayan, kultura, lipunan, pamahalaan at ekonomiya ng mga bansa sa rehiyon tungo sa pagbubuo ng pagkakakilanlang Asyano at magkakatuwang na pag-unlad at pagharap sa mga hamon ng Asya
8	Naipamamalas ang malalim na pag-unawa at pagpapahalaga sa sama-samang pagkilos at pagtugon sa mga pandaigdigang hamon sa sangkatauhan sa kabila ng malawak na pagkakaiba-iba ng heograpiya, kasaysayan, kultura, lipunan, pamahalaan at ekonomiya tungo sa pagkakaroon ng mapayapa, maunlad at matatag na kinabukasan
9	Naipamamalas ang malalim na pag-unawa at pagpapahalaga sa mga pangunahing kaisipan at napapanahong isyu sa ekonomiks gamit ang mga kasanayan at pagpapahalaga ng mga disiplinang panlipunan tungo sa paghubog ng mamamayang mapanuri , mapagnilay, mapanagutan, makakalikasan, produktibo, makatarungan, at makataong mamamayan ng bansa at daigdig
10	Naipamamalas ang malalim na pag-unawa at pagpapahalaga sa mga kontemporaryong isyu at hamong pang-ekonomiya, pangkalikasan, pampolitika, karapatang pantao, pang-edukasyon at pananagutang sibiko at pagkamamamayan sa kinakaharap ng mga bansa sa kasalukuyang panahon gamit ang mga kasanayan sa pagsisiyasat, pagsusuri ng datos at iba't ibang sanggunian, pagsasaliksik, mapanuring pag-iisip, mabisang komunikasyon at matalinong pagpapasya

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

Saklaw at Daloy ng Kurikulum

Naipamamalas ang kamalayan bilang batang Pilipino sa katangian at bahaging ginagampanan ng tahanan, paaralan at pamayanan tungo sa paghubog ng isang mamamayang mapanagutan, may pagmamahal sa bansa at pagmamalasakit sa kapaligiran at kapwa.

Grado	Daloy ng Paksa	Deskripsyon	Tema
K	Ako at ang Aking kapwa	Pagkilala sa sarili at pakikipag-ugnayan sa kapwa bilang pundasyon sa paglinang ng kamalayan sa kapaligirang sosyal	1-2
1	Ako, ang Aking Pamilya at Paaralan	Ang sarili bilang kabahagi ng pamilya at paaralan tungo sa pagkakakilanlan bilang indibidwal at kasapi ng komunidad, gamit ang konsepto ng pagpapatuloy at pagbabago, interaksyon distansya at direksyon at ang pagpapahalaga sa kapaligirang pisikal at paaralan	1-3
2	Ang Aking Komunidad, Ngayon at Noon	Pag-unawa sa kasalukuyan at nakaraan ng kinabibilangang komunidad, gamit ang konsepto ng pagpapatuloy at pagbabago, interaksyon, pagkakasunod-sunod ng pangyayari, mga simpleng konseptong heograpiikal tulad ng lokasyon at pinagkukunang yaman, at konsepto ng mga saksi ng kasaysayan tulad ng tradisyon oral at mga labi ng kasaysayan	1-5
3	Ang Mga Lalawigan sa Aking Rehiyon	Pag-unawa sa pinagmulan at pag-unlad ng sariling lalawigan at rehiyon kasama ang aspektong pangkultura, pampulitika, panlipunan at pangkabuhayan gamit ang malalim na konsepto ng pagpapatuloy at pagbabago, interaksyon ng tao at kapaligirang pisikal at sosyal	1-6
4	Ang Bansang Pilipinas	Pagpapahalaga sa pambansang pagkakakilanlan at ang mga kontribosyon ng bawat rehiyon sa paghubog ng kulturang Pilipino at pambansang pag-unlad gamit ng mga kasanayan sa heograpiya, pag-unawa sa kultura at kabuhayan, pakikilahok sa pamamahala at pagpapahalaga sa mga mithiin ng bansang Pilipinas.	1-6
5	Pagbuo ng Pilipinas bilang Nasyon	Pagkakabuo ng kapuluan ng Pilipinas at mga sinaunang lipunan hanggang sa simula ng ika-20 siglo gamit ang batayang konseptong katulad ng kahalagahang pangkasaysayan (historical significance), pagbabago, pag-unlad at pagpapatuloy.	1-6
6	Mga Hamon at Tugon sa Pagkabansa	Ang Pilipinas sa harap ng mga hamon at tugon ng ika-20 siglo hanggang sa kasalukuyan tungo sa pagbuo ng tiyak na pagkakakilanlang Pilipino at matatag na pagkabansa (strong nationhood)	1-6
7	Araling Asyano	Pag-unawa at pagpapahalaga sa kamalayan sa heograpiya, kasaysayan, kultura, lipunan, pamahalaan at ekonomiya ng mga bansa sa rehiyon tungo sa pagbuo ng pagkakakilanlang Asyano at magkakatuwang na pag-unlad at pagharap sa mga hamon ng Asya	1-7

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

Grado	Daloy ng Paksa	Deskripsyon	Tema
8	Kasaysayan ng Daigdig	Pag-unawa at pagpapahalaga sa sama-samang pagkilos at pagtugon sa mga pandaigdigang hamon sa sangkatauhan sa kabila ng malawak na pagkakaiba-iba ng heograpiya, kasaysayan, kultura, lipunan, pamahalaan at ekonomiya tungo sa pagkakaroon ng mapayapa, maunlad at matatag na kinabukasan.	1-7
9	Ekonomiks	Pag-unawa sa mga pangunahing kaisipan at napapanahong isyu sa ekonomiks gamit ang mga kasanayan at pagpapahalaga ng mga disiplinang panlipunan tungo sa paghubog ng mamamayang mapanuri , mapagnilay, mapanagutan, makakalikasan, produktibo, makatarungan, at makataong mamamayan ng bansa at daigdig	1-7
10	Mga Kontemporaryong Isyu	Pag-unawa at pagpapahalaga sa mga kontemporaryong isyu at hamong pang-ekonomiya, pangkalikasan, pampolitika, karapatang pantao, pang-edukasyon at pananagutang sibiko at pagkamamamayan sa kinakaharap ng mga bansa sa kasalukuyang panahon gamit ang mga kasanayan sa pagsisiyasat, pagsusuri ng datos at iba't ibang sanggunian, pagsasaliksik, mapanuring pag-iisip, mabisang komunikasyon at matalinong pagpapasya	1-7

BILANG NG ORAS SA PAGTUTURO: 10 weeks/quarter; 4 quarters/year

Grade	Time Allotment
1-2	30 min/day x 5 days
3-6	40 min/day x 5 days
7-10	3 hrs/week

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					1997. pp. 75-85. 13. * Pilipinas: Bansang Maganda Batayang Aklat 2. 2000. pp. 109-114. 14. * Sibika at Kultura Batayang Aklat 2. 1997. pp. 80-81.
			14. Naipakikita ang pagpapahalaga sa kapaligirang ginagalawan sa iba't ibang pamamaraan at likhang sining.	AP1KAP-IVj-14	1. * Sibika at Kultura Batayang Aklat 1. 2001. pp. 83-85. 2. * Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 89.

BAITANG 2

Pamantayang Pagkatuto: Naipamamalas ang kamalayan, pag-unawa at pagpapahalaga sa kasalukuyan at nakaraan ng kinabibilangang komunidad, gamit ang konsepto ng pagpapatuloy at pagbabago, interaksyon, pagkakasunod-sunod ng pangyayari, mga simpleng konseptong heprapikal tulad ng lokasyon at pinagkukunang yaman at bukal ng yamang lahi, at konsepto ng mga saksi ng kasaysayan tulad ng tradisyong oral at mga bakas ng kasaysayan.

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
UNANG MARKAHAN - Ang Aking Komunidad					
A. Pagkilala sa Komunidad	<i>Ang Mag-aaral ay...</i> naipamamalas ang pag-unawa sa kahalagahan ng kinabibilangang komunidad	<i>Ang Mag-aaral ay...</i> malikhaing nakapagpapahayag/ nakapagsasalarawan ng kahalagahan ng kinabibilangang komunidad	1. Nauunawaan ang konsepto ng 'komunidad' 1.1 Nasasabi ang payak na kahulugan ng 'komunidad' 1.2 Nasasabi ang mga halimbawa ng 'komunidad'	AP2KOM-Ia-1	1. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2. 2003. pp.15-17 2. * Araling Panlipunan 2.2013.pp.2-12 3. * Kulturang Pilipino 2. 2000. pp.14-22 4. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2.pp.21-28 5. * Sibika at Kultura 2.

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					1997.pp.33-44 6. * Pamayanang Pilipino 2. 1997. pp.21-28 7. Lahing Pilipino 2. 1997. pp. 13-18 8. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 3. 1997. Pp. 47-51 9. Kulturang Pilipino 2. 2000. pp. 14-22 10. Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2. 1997. pp.21-28. 11. * Sibika at Kultura Batayang Aklat 2. 1997. pp. 33-44. 12. * Ang Bayan Kong Mahal 2. 2000. pp. 14-19. 13. * Lahing Pilipino 2. 1997. pp. 13-18. 14. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 1. 1997. pp. 72-73. 15. * Pilipinas: Bansang Minamahal 1. 1997. pp. 96-103. 16. * Pilipinas Ang Ating Bansa 1. 1999. pp. 91-95, 100-101. 17. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 115-117. 18. * Sibika at Kultura 1. 1997. pp. 102. 19. * Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 126-131,

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					139. 20. * Sibika at Kultura 1. 1998. pp. 107, 111-114.
			2. Naipaliliwanag ang kahalagahan ng 'komunidad'	AP2KOM-Ib-2	1. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2. 2003.pp.25-28 2. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.39-44 3. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 1. 1997. pp. 75-78.
			3. Natutukoy ang mga bumubuo ng komunidad: 3.1 Mga tao: mga iba't ibang naninirahan sa komunidad, mga pamilya o mag-anak 3.2 Mga institusyon: paaralan, mga sentrong pamahalaan o nagbibigay serbisyo, sentrong pangkalusugan, pamilihan, simbahan o mosque at iba pang pinagtitipunan ng mga kasapi ng ibang relihiyon	AP2KOM-Ib-3	1. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2. 2003. pp.17,22 2. * Sibika at Kultura 1.2001.pp.149-151,156-157 3. * Araling Panlipunan2.2003.pp.8 4. * Kulturang Pilipino 2. 2000.pp.58-65 5. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2. 1997. pp.168-170 6. * Sibika at Kultura 2. 1997. pp.8-10 7. * Lahing Pilipino 2. 1997. pp. 59-68 8. * Kulturang Pilipino 2. 2000. pp. 58-65. 9. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2. 1997. pp. 2-6. 10. * Sibika at Kultura Batayang Aklat 2. 1997. pp. 8-10. 11. * Lahing Pilipino 1. 1997. pp. 87-99.

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					12. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 1. 1997. pp. 82-92, 142-150. 13. * Pilipinas: Bansang Minamahal 1. 1997. pp. 104-106. 14. * Pilipinas Ang Ating Bansa 1. 1999. pp. 74-81. 15. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 106-111, 117-118. 16. * Sibika at Kultura 1. 1997. pp. 103, 104-105, 108, 111. 17. * Sibika at Kultura 1. 1998. pp. 110.
			4. Naiuugnay ang tungkulin at gawain ng mga bumubuo ng komunidad sa sarili at sariling pamilya	AP2KOM-Ic-4	1. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2. 2003.pp.132-137 2. * Sibika at Kultura 1.2001.pp.172-182 3. Ako, ang Pamilya at ang Aking Komunidad (Philippines Nonformal Education Program).2001.pp.23-24 4. My Family,My Community and I (Philippines Nonformal Education Program).2001.pp.23-24 5. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.14-24 6. * Pilipinas: Bansang Maganda 2. 2000. pp. 123-130, 207-227. 7. * Kulturang Pilipino 2.

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					2000. Pp.23-28, 155-159. 8. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2. 1997. pp.168-170, 168-170. 9. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 1. 1997. pp. 95-99. 10. * Pilipinas: Bansang Minamahal 1. 1997. pp. 200-210. 11. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 108-111, 118, 121. 12. * Sibika at Kultura 1. 1997. pp. 112, 119-120. 13. * Sibika at Kultura 1. 1998. pp. 125-130.
B. Ang Aking Komunidad			5. Nasasabi na ang bawat bata ay may kinabibilangang komunidad	AP2KOM-Ic-5	1. Ako, ang Pamilya at ang Aking Komunidad (Philippines Nonformal Education Program).2001.pp.31-32 2. My Family,My Community and I (Philippines Nonformal Education Program).2001.pp.31-32 3. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.27-28 4. * Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 144-149.
			6. Nasasabi ang batayang impormasyon tungkol sa sariling komunidad: pangalan ng komunidad;	AP2KOM-Id-6	1. PRODED Learning Guide in Sibika at Kultura Populasyon:Umaasa o Inaasahan 2. 2003. pp.1-

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
			lokasyon (malapit sa tubig o bundok, malapit sa bayan), mga namumuno dito, populasyon, mga wikang sinasalita, atbp		14 2. * Sibika at Kultura 1. 2001.pp.112 3. Ako, ang Pamilya at ang Aking Komunidad (Philippines Nonformal Education Program).2001.pp.22 4. My Family,My Community and I (Philippines Nonformal Education Program).2001.pp.22 5. * Pilipinas: Bansang Maganda 2. 2000. pp. 123-130 6. * Ang Bayan Kong Mahal 2. 2000. pp.73-82 7. * Pamayanang Pilipino 2. 1997. pp.77-85 8. * Lahing Pilipino 1. pp. 105-109. 9. * Pilipinas: Bansang Minamahal 1. 1997. pp. 107-114. 10. * Pilipinas Ang Ating Bansa 1. 1999. pp. 102-105. 11. * Sibika at Kultura 1. 1997. pp. 113-118. 12. * Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 132-138. 13. * Sibika at Kultura 1. 1998. pp. 115-122. 14. MISOSA 6 Lesson 2
			7. Nailalarawan ang sariling komunidad gamit ang mga	AP2KOM-Id-e-7	1. PRODED Learning Guide in Sibika at Kultura Mga

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
			simbolo sa payak na mapa 7.1 Nakikilala ang mga sagisag na ginagamit sa mapa sa tulong ng panuntunan. 7.2 Natutukoy ang lokasyon ng mga mahahalagang lugar sa sariling komunidad batay sa lokasyon nito sa sariling tahanan o paaralan 7.3 Nailalarawan ang mga anyong lupa at tubig sa sariling komunidad 7.4 Nakaguguhit ng payak na mapa ng komunidad mula sa sariling tahanan o paaralan, na nagpapakita ng mga mahahalagang lugar at istruktura, anyong lupa at tubig, atbp.		Sagisag o Pananda sa Mapa 2.2000. pp. 1-19 2. PRODED Learning Guide in Sibika at Kultura Ituro Mo 2.2000.pp.1-8 3. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2.2003.pp.33-36,49-54,60-62 4. * Sibika at Kultura 1.2001.pp.57-65 5. * Sibika at Kultura3.2000.pp.50-69 6. * Pamana 5.1999.pp.50-52 7. * Pilipinas:Bansang Papaunlad 6.2000.pp.74-77 8. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.45-55,69-86 9. * Pilipinas: Bansang Maganda 2. 2000. pp.35-47 10. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2. 1997. pp.31-38 11. * Sibika at Kultura 2. 1997. pp.45-52 12. * Ang Bayan Kong Mahal 2. 2000. pp.21-29 13. * Pamayanang Pilipino 2. 1997. pp.30-40 14. * Lahing Pilipino 2. 1997. pp. 18-23 15. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 3. 1997. pp.15-18 16. * Sibika at Kultura: Ang

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					Bayan Kong Mahal 3. 1998. pp. 13-19, 33 17. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko. 3. 1999. pp. 13-15 18. * Pilipinas: Bansang Pinagpala 4. 2000.pp. 26-27 19. * Heograpiya, Kasaysayan at Sibika: Ang Bayan Kong Mahal 4. 1999. pp. 32-51 20. * Pilipinas: Bansang Maganda 2. 2000. pp. 48-58. 21. * Kulturang Pilipino 2. 2000. pp. 23-28. 22. * Ang Bayan Kong Mahal 3. 1998. pp. 13-19;33. 23. * Ang Bayan Kong Mahal 4. 1999. pp. 32-51. 24. * Lahing Pilipino 1. pp. 22-23. 25. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 164. 26. Sibika at Kultura 1. 1997. pp. 110. 27. Pilot School MTBLME 2nd Qtr Grade 3
			8. Nailalarawan ang panahon at kalamidad na nararanasan sa sariling komunidad 8.1 Nasasabi ang iba't ibang uri ng	AP2KOM-If-h-8	1. PRODED Learning Guide in Sibika at Kultura Yamang-Lupa: Alagaan 2.2003.pp.1-13 2. Sibika at Kultura 3. 2000.pp.72-75

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
			<p>panahong nararanasan sa sariling komunidad (tag-ulan at tag-init)</p> <p>8.2 Natutukoy ang mga natural na kalamidad o sakunang madalas maganap sa sariling komunidad</p> <p>8.3 Nakakukuha ng impormasyon tungkol sa mga epekto ng kalamidad sa kalagayan ng mga anyong lupa, anyong tubig at sa mga tao sa sariling komunidad</p> <p>8.4 Nasasabi ang mga wastong gawain/ pagkilos sa tahanan at paaralan sa panahon ng kalamidad</p> <p>8.5 Nasasabi kung paano ibinabagay ng mga tao sa panahon ang kanilang kasuotan at tirahan</p>		<p>3. Handa Ka Na Ba sa Kalamidad (Philippines Nonformal Education Program). 1998.pp.1-34</p> <p>4. Bagyo at Lindol:Paano Paghahandaan (Philippines Nonformal Education Program).1998.pp.1-40</p> <p>5. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.87-98</p> <p>6. OHSP Module 1</p> <p>7. Pilot School MTBMLE 1st Qtrr Grade 3 AP LM</p> <p>8. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 3. 1997. pp. 35-46</p> <p>9. * Pilipinas Ang Ateng Bansa 3. 1999. pp. 35-40, 66-70</p> <p>10. * Sibika at Kultura: Ang Bayan Kong Mahal 3. 1998. pp. 6, 43-49</p> <p>11. * Sibika at Kultura 3. 1997. pp. 36-40</p> <p>12. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko. 3. 1999. pp. 31-39</p> <p>13. * Pilipinas: Bansang Pinagpala 4. 2000. pp. 43-46, 55-65, 83</p> <p>14. * Heograpiya, Kasaysayan at Sibika: Ang Bayan Kong Mahal 4. 1999. pp. 76-82</p> <p>15. * Ang Bayan Kong Mahal</p>

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					6. 1999. pp. 76-82. 16. * Pilipinas: Kasaysayan at Pamahalaan I. 2000. pp. 17-18. 17. * Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 153-154. 18. MISOSA 4 Lesson 9,10 19. Pilot School MTBLME 1st Qrtr Grade 3 20. Pilot School MTBLME TG 1st Qrtr Grade 3
			9. Nasasabi ang pagkakapareho at pagkakaiba ng sariling komunidad sa mga kaklase	AP2KOM-Ii-9	* Araling Panlipunan 2.2003.pp.29
IKALAWANG MARKAHAN – Ang Aking Komunidad Ngayon at Noon					
A. Ang Kwento ng Pinagmulan ng Aking Komunidad	<i>Ang mag-aaral ay...</i> naipamamalas ang pag-unawa sa kwento ng pinagmulan ng sariling komunidad batay sa konsepto ng pagbabago at pagpapatuloy at pagpapahalaga sa kulturang nabuo ng komunidad	<i>Ang mag-aaral ay...</i> 1. nauunawaan ang pinagmulan at kasaysayan ng komunidad 2. nabibigyang halaga ang mga bagay na nagbago at nananatili sa pamumuhay komunidad	1. Nakapagsasalaysay ng pinagmulan ng sariling komunidad batay sa mga pagsasaliksik, pakikinig sa kuwento ng mga nakakatanda sa komunidad, atbp	AP2KNN-IIa-1	1. * Pamana.5.1999.pp.3-5 2. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.100-108
			2. Naiuugnay ang mga pagbabago sa pangalan ng sariling komunidad sa mayamang kuwento ng pinagmulan nito	AP2KNN-IIa-2	1. * Sibika at Kultura 1.2001.pp.13-15 2. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.103-105
			3. Nasasabi ang pinagmulan at pagbabago ng sariling komunidad sa pamamagitan ng <i>timeline</i> at iba pang <i>graphic organizers</i>	AP2KNN-IIb-3	1. * Hekasi Para Sa Mga Batang Pilipino 4.2000.pp.276-277 2. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.105
			4. Nakagagawa ng maikling	AP2KNN-	1. Ipagdiwang Natin ang

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
			salaysay ng mga pagbabago sa sariling komunidad sa iba't ibang aspeto nito tulad ng uri ng transportasyon, pananamit, libangan, pangalan ng mga kalye atbp. sa pamamagitan ng iba't-ibang sining (ei. pagguhit, paggawa ng simpleng graf, pagkuwento, atbp.)	IIC-4	Pagkakaiba ng ating Kultura (Philippines Nonformal Education Program).2001.pp.11-12 2. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.106-108
			5. Naiuugnay ang mga sagisag, natatanging istruktura, bantayog ng mga bayani at mga mahahalagang bagay na matatagpuan sa komunidad sa kasaysayan nito	AP2KNN-IIId-5	1. PRODED Learning Guide in Sibika at Kultura: Mga Sagisag ng Pilipinas, Alam Mo? 2.2000,pp.1-12 2. * Sibika at Kultura 1.2001,pp.87-97 3. * Araling Panlipunan 2.2003,pp.107 4. Pilot School MTBMLE 2 nd Qtr Grade 3 5. * Pilipinas: Bansang Maganda 2. 2000. Pp.65-76, 228-240 6. * Kulturang Pilipino 2. 2000. Pp.30-38,69-82 7. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2. 1997. Pp.40-52,99-112 8. * Sibika at Kultura 2. 1997. Pp.53-64,107-123 9. * Ang Bayan Kong Mahal 2. 2000. Pp.31-37,91-103,123-130 10. * Pamayanang Pilipino 2. 1997. Pp.41-52,87-107

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					11. Lahing Pilipino 2. 1997. Pp. 24-35, 69-80, 192-211 12. * Pilipinas Ang Ating Bansa 3. 1999. Pp. 118-126 13. * Pilipinas: Bansang Maganda 2. 2000. pp. 65-76;228-240. 14. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2. 1997. pp. 40-52, 99-112. 15. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 1. 1997. pp. 50-68. 16. * Pilipinas: Bansang Minamahal 1. 1997. pp. 80-89. 17. * Pilipinas Ang Ating Bansa 1. 1999. pp. 24-31. 18. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 31-42, 85-102. 19. * Sibika at Kultura 1. 1997. pp. 38-52, 54-56, 57, 82-97. 20. * Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 53-74, 99-113. 21. * Sibika at Kultura 1. 1998. pp. 57-69, 91-103.
B. Ang Kultura sa Aking Komunidad 1. Pamumuhay		Naipagmamalaki ang kultura ng sariling komunidad	6. Nailalarawan ang dami ng tao sa sariling komunidad sa pamamagitan ng graf 7. Nakabubuo ng maikling salaysay tungkol samga bagay na hindi nagbago sa	AP2KNN-IId-6 AP2KNN-IIe-7	* Pagsibol ng Lahing Pilipino 2.2003.pp.85-94 * Araling Panlipunan 2.2003.pp.94-96,127-134

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
2. Tradisyon/ Kaugalian 3. Mga pagdiriwang 4. Sining			komunidad(hal., pangalan, pagkain, gusali o istruktura)		
			8. Nakasusuri ng pagkakaiba ng kalagayan ng kapaligiran ng sariling komunidad (ei. mga anyong lupa at tubig ngayon at noon)	AP2KNN-IIE-8	1. * Sibika at Kultura 3.2000.pp.61-70 2. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.97,118-126
			9. Nailalarawan ang pagkakakilanlang kultural ng komunidad 9.1 Natutukoy at naipaliliwanag ang mga katangiang nagpapakilala ng sariling komunidad (ie, tanyag na anyong lupa o tubig, produkto, pagkain, tanyag na kasapi ng komunidad atbp.) 9.2 Natutukoy ang iba't ibang pagdiriwang ng komunidad 9.3 Natatalakay ang mga tradisyon na nagpapakilala sa sariling komunidad 9.4 Natatalakay ang iba't-ibang uri ng sining na nagpapakilala sa sariling komunidad (ei. panitikan, musika, sayaw, isports atbp)	AP2KNN-IIf-g-9	1. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2. 2003.pp.110-114 2. Araling Panlipunan 1 Modyul 2 "Kapaligirang Kultural".pp.12-17 3. Pilot School MTBMLE 2 nd Qtr Grade 3 4. * Pilipinas: Bansang maganda 2. 2000. Pp.184-205 5. * Kulturang Pilipino 2. 2000. Pp113.124 6. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2. 1997. Pp.147-152 7. * Sibika at Kultura 2. 1997. Pp.143-148 8. * Ang Bayan Kong Mhal 2. 2000. Pp.123-129 9. * Pamayanang Pilipino 2. 1997. Pp.134-141 10. * Lahing Pilipino 2. 1997. Pp. 125-140 11. * Ang Bayan Kong Mahal 5. 1999. pp. 9. 12. MISOSA 4 Lesson 12 13. Pilot School MTBLME 1st Qtr Grade 3

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
			10. Naihahambing ang katangian ng sariling komunidad sa iba pang komunidad tulad ng likas na yaman, produkto at hanap-buhay, kaugalian at mga pagdiriwang, atbp.	AP2KNN-IIh-10	1. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2.2003.pp.110-115 2. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.146-148
			11. Nasusuri ang kahalagahan ng mga pagdiriwang at tradisyon na nagbubuklod ng mga tao sa pag-unlad ng sariling komunidad	AP2KNN-IIi-11	1. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2. 2003.pp.110-115,119-123 2. Pilot School MTBMLE 2 nd Qrtr Grade 3 3. * Pamayanang Pilipino 2. 1997. pp. 139-140. 4. Pilot School MTBMLE TG 1st Qrtr Grade 3 5. Pilot School MTBMLE TG 2nd Qrtr Grade 3
			12. Nakakalahok sa mga proyekto o mungkahi na nagpapaunlad o nagsusulong ng natatanging	AP2KNN-IIj-12	
IKATLONG MARKAHAN – Pamumuhay sa Komunidad					
A. Kabuhayan sa Komunidad	<i>Ang mag-aaral ay...</i> naipamamalas ang kahalagahan ng mabuting paglilingkod ng mga namumuno sa pagsulong ng mga pangunahing hanapbuhay at pagtugon sa pangangailangan ng mga kasapi ng sariling	<i>Ang mag-aaral ay...</i> nakapagpapahayag ng pagpapahalaga sa pagsulong ng mabuting paglilingkod ng mga namumuno sa komunidad tungo sa pagtugon sa pangangailangan ng mga kasapi ng sariling komunidad	1. Natatalakay ang mga produkto at mga kaugnay na hanapbuhay na nalilikha mula sa likas yaman ng komunidad 1.1 Nailalarawan ang likas na yaman at pangunahing produkto ng komunidad 1.2 Naiuugnay ang mga pangunahing hanapbuhay ng komunidad sa likas na	AP2PSK-IIIa-1	1. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2. 2003.pp.66-68 2. Kapaligiran, Kayamanan, Kalingain (Philippines Nonformal Education Program).1998.pp.5-8 3. Araling Panlipunan 1 Modyul I “Kapaligirang Pisikal ng Pamayanan”.pp.6-10 4. Araling Panlipunan I Modyul 3 Kayamananang

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
	komunidad		yaman ng komunidad		Pinagkukunan Likas na Kayaman.pp.3-14 5. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.152-174 6. Pilot School MTBMLE 2 nd Qtr grade 3 7. * Pilipinas: Bansang Maganda 2. 2000. pp.35-47; 82-108 8. * Kulturang Pilipino 2. 2000. pp.41-56 9. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2. 1997. pp.53-70 10. * Sibika at Kultura 2. 1997. pp.65-89 11. * Ang Bayan Kong Mahal 2. 2000. pp.61-71 12. * Pamayanang Pilipino 2. 1997. pp.53-74 13. * Lahing Pilipino 2. 1997.pp. 41-50 14. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 3. 1997. pp. 47-65 15. * Pilipinas Ang Ating Bansa 3. 1999. pp. 19-35, 41-60 16. * Sibika at Kultura: Ang Bayan Kong Mahal 3. 1998. pp. 22-37, 51-74 17. * Sibika at Kultura 3. 1997. Pp. 23-35, 46-56 18. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko. 3. 1999. pp. 17-30, 42-65

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					19. * Pilipinas: Bansang Pinagpala 4. 2000. pp. 84-85, 79-80, 93-95, 98-99, 101-103, 110-112, 114-115, 117-119, 126-127, 129-130. 132-134, 137-138 20. * Heograpiya, Kasaysayan at Sibika: Ang Bayan Kong Mahal 4. 1999. pp. 57-61, 63-64, 66-67, 69-70, 72-73, 76-81, 84-86, 92-94, 96-98, 101, 107-109, 111-112, 114, 117-118, 120-121, 123-124 21. * Ang Bayan Kong Mahal 6. 1999. pp. 99-106 22. * Ang Bayan Kong Mahal 3. 1998. pp. 22-37, 51-74. 23. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 1. 1997. pp. 32-39. 24. * Pilipinas: Bansang Minamahala 1. 1997. pp. 54-63; 131-133. 25. * Pilipinas Ang Ating Bansa 1. 1999. pp. 35-41, 60-61. 26. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 49-57, 62-67. 27. * Sibika at Kultura 1. 1997. pp. 59-69. 28. * Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 76-88. 29. * Sibika at Kultura 1.

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					1998. pp. 72-78, 82-83. 30. MISOSA 6 Lesson 15 31. Pilot School MTBLME 1st Qtr Grade 3 32. Pilot School MTBLME TG 1st Qtr Grade 3
			2. Naipaliliwanag ang pananagutan ng bawat isa sa pangangalaga sa likas na yaman at pagpanatili ng kalinisan ng sariling komunidad. 2.1 Nasasabi ang mga sanhi at bunga ng pagkasira ng likas na yaman ng kinabibilangang komunidad 2.2 Nahihinuha ang mga posibleng dahilan ng tao sa pagsira ng mga likas na yaman ng kinabibilangang komunidad. 2.3 Nakapagbibigay ng mungkahing paraan ng pag-aalaga sa kapaligiran at likas na yaman ng kinabibilangang komunidad	AP2PSK-IIIb-2	1. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2. 2003.pp.69-70 2. PRODED Learning Guide in Sibika at Kultura Yamang Tubig-Alagaan at Tipirin 2.2000.pp.1-12 3. * Sibika at Kultura 1.2001.pp.75-81 4. * Sibika at Kultura 3.2000.pp.91-94 5. Ingatan ang Mga Anyong Tubig (Philippines Nonformal Education Program).1998.pp.5-20 6. Kapaligiran, Kayamanan, Kalingain (Philippines Nonformal Education Program).1998.pp.16-23 7. Kapaligiran, Alagaan Para Sa Kinabukasan (Philippines Nonformal Education Program).1998.pp.6-10,16-21,25-29 8. Araling Panlipunan 1 Modyul 3"Kayamanang Pinagkukunan Likas na Kayamanan".pp.15-18 9. Ang Pangangalaga ng Ating mga Yamang

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					Tubig(Philippines Nonformal Education Program).2001.pp.23-28 10. Makialam at Lumahok sa Pagpapaunlad ng Pamayanan(Philippines Nonformal Education Program).1998.pp.5-8,34-45 11. Economic Efficiency and Environmental Education.pp.68-69,73-90 12. PRODED Learning Guide in Heograpiya/Kasaysayan/Sibika Likas na Yaman Pagyamanin 4.2003.pp.1-11 13. MISOSA 6 Lesson 15,19,20,21,22,23 14. Pilot School MTBMLE 4 th Qtr Week 8 Grade 3 15. Pilot School MTBMLE 4 th Qtr Weeks 1-4 Grade 3 16. MISOSA 4 Lesson 12 17. * Pilipinas; Bansang Maganda 2. 2000. Pp.90-91,99-101,105,109-111 18. * Kulturang Pilipino 2. 2000. Pp.46,53 19. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2. 1997. Pp.75-87 20. * Sibika at Kultura 2. 1997. Pp.71-72,80-81 21. * Ang Bayan Kong Mhal

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					2. 2000. Pp.54-56 22. * Pamayanang Pilipino 2. 1997. Pp.69-70 23. * Lahing Pilipino 2. 1997. Pp. 51-58 24. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 3. 1997. Pp. 66-70, 128-133, 181-186 25. * Sibika at Kultura: Ang Bayan Kong Mahal 3. 1998. Pp. 31 26. * Sibika at Kultura 3. 1997. Pp. 57-62, 170-175 27. * Ang Bayan Kong Mahal 6. 1999. Pp. 107-115, 117-118 28. * Sibika at Kultura Batayang Aklat 3. 1997. pp. 57-62, 170-175. 29. * Pilipinas: Kasaysayan at Pamahalaan I. 2000. pp. 22-24. 30. * Lahing Pilipino 1. pp. 62-65. 31. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 1. 1997. pp. 43-48. 32. * Pilipinas: Bansang Minamahal 1. 1997. pp. 68-79. 33. * Pilipinas Ang Ating Bansa 1. 1999. pp. 44-49, 63-72. 34. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 58-60, 68, 71-83, 133.

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					35. * Sibika at Kultura 1. 1997. pp. 53, 56-57;72-81. 36. * Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 89-98. 37. * Sibika at Kultura 1. 1998. pp. 79-81, 84-89. 38. MISOSA 6 Lesson 18,19,20,21,22 39. Pilot School MTBLME 1st Qrtr Grade 3 40. Pilot School MTBLME TG 1st Qrtr Grade 3 41. Pilot School MTBLME TG 4th Qrtr Week 7 Grade 3 42. Pilot School MTBLME TG 4th Qrtr Week 8 Grade 3
B. Pamumuno at Paglilingkod sa Komunidad			3. Nailalarawan kung paano natutugunan ang pangangailangan ng mga tao mula sa likas yaman ng komunidad	<p align="center">AP2PSK-IIIc-3</p>	1. * Pilipinas:Bansang Papaunlad 6.2000.pp.81-92 2. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2.2003.pp.66-68 3. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.163-166 4. * Pilipinas Ang Ating Bansa 3. 1999. Pp. 61-66 5. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko. 3. 1999. Pp. 65 6. * Ang Bayan Kong Mahal 3. 1998. pp. 75-86. 7. * Pagbabago Batayang Aklat IV. 2001. pp. 47-50. 8. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 50-

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					55, 62-65. 9. * Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 78-84
			4. Naiuugnay ang epekto ng pagkakaroon ng hanapbuhay sa pagtugon ng pangangailangan ng komunidad at ng sariling pamilya	AP2PSK-IIIId-4	1. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2.2003.pp.25-28 2. PRODED Learning Guide in Sibika at Kultura Pangunahing Hanapbuhay 3.2000.pp.1-10 3. * Sibika at Kultura 3.2000. pp.78-89 4. * Kulturang Pilipino 2. 2000. Pp.61-63
			5. Nakikilala ang mga namumuno sa sariling komunidad at ang kanilang kaakibat na tungkulin at responsibilidad 5.1 Nasasabi kung paano nagiging pinuno 5.2 Nasasabi ang katangian ng mabuti at di mabuting pinuno	AP2PSK-IIIe-f-5	1. * Sibika at Kultura 1.2001.pp.112 2. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.179-181 3. Pilot School MTBMLE 3 rd Qrtr Weeks 3-5 Grade 3 4. MISOSA 4 Lesson 1 5. Pilot School MTBLME TG 3 rd Qrtr Weeks 3-5 Grade 3 6. MISOSA 4 Lesson 1 7. Pilot School MTBLME TG 3 rd Qrtr Weeks 3-5 Grade 3
			6. Nasasabi ang kahalagahan ng mabuting pamumuno sa pagtugon ng pangangailangan ng mga tao sa komunidad.	AP2PSK-IIIg-6	1. * Pilipinas :Bansang Papaunlad 6.2000.pp.118-120 2. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.185,196-198
			7. Nakikilala ang mga taong nag-aambag sa kapakanan at kaunlaran ng komunidad sa iba't ibang aspeto at paraan (ei mga pribadong	AP2PSK-IIIh-7	1. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2. 2003.pp.80-82,154-157 2. Pilot School MTBMLE 3 rd Qrtr Weeks 6-8 Grade 3

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
			<p>samahan (NGO) na tumutulong sa pag-unlad ng komunidad)</p>		<p>3. * Kulturang Pilipino 2. 2000. Pp.65-67</p> <p>4. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 3. 1997. Pp. 144-154</p> <p>5. * Pilipinas Ang Ating Bansa 3. 1999. Pp. 175-191</p>
			<p>8. Nakapagbigay ng mga mungkahi at dahilan upang palakasin ang tama, maayos at makatwirang pamumuno</p>	AP2PSK-IIIi-8	
IKAAPAT NA MARKAHAN - Pagiging Kabahagi ng Komunidad					
A. Kabahagi Ako ng Aking Komunidad	<i>Ang mag-aaral ay...</i> naipamamalas ang pagpapahalaga sa kagalingang pansibiko bilang pakikibahagi sa mga layunin ng sariling komunidad	<i>Ang mag-aaral ay...</i> nakapahalagahan ang mga paglilingkod ng komunidad sa sariling pag-unlad at nakakagawa ng makakayanang hakbangin bilang pakikibahagi sa mga layunin ng sariling komunidad	<p>1. Natatalakay ang kahalagahan ng mga paglilingkod/ serbisyo ng komunidad upang matugunan ang pangangailangan ng mga kasapi sa komunidad.</p>	AP2PKK-IVa-1	<p>1. PRODED Learning Guide in Sibika at Kultura Maunlad na Pamumuhay ang Kailangan ng Bayan 3.2000.pp.1-8</p> <p>2. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.215-221</p> <p>3. * Kulturang Pilipino 2. 2000. Pp.83-87</p> <p>4. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 3. 1997. Pp. 123-128</p> <p>5. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 132,134</p>
			<p>2. Natutukoy ang iba pang tao na naglilingkod at ang kanilang kahalagahan sa komunidad (e.g. guro, pulis, brgy. tanod, bumbero, nars, duktor, tagakolekta ng basura, kartero, karpintero, tubero, atbp.)</p>		AP2PKK-IVa-2

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					<ol style="list-style-type: none"> 4. Pilot School MTBMLE 3rd Qtrr weeks 6-8 Grade 3 5. * Kulturang Pilipino 2. 2000. Pp.88-98 6. * Ang Bayan Kong Mhal 2. 2000. Pp.79-84 7. * Pilipinas: Bansang Maganda 2. 2000. pp. 168-177. 8. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 1. 1997. pp. 110-114. 9. * Pilipinas: Bansang Minamahal 1. 1997. pp. 133-135. 10. * Pilipinas Ang Ateng Bansa 1. 1999. pp. 115-120, 123-126;133-134. 11. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 127-131, 136, 138. 12. * Sibika at Kultura 1. 1997. pp. 130-132, 135, 153-164. 13. * Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 150-152, 155, 157,159-165. 14. * Sibika at Kultura 1. 1998. pp. 131-141. 15. Pilot School MTBLME TG 3rd Qtrr Weeks 6-8 Grade 3
			<ol style="list-style-type: none"> 3. Naiuugnay ang pagbibigay serbisyo/ paglilingkod ng komunidad sa karapatan ng bawat kasapi sa komunidad. 	AP2PKK-IVb-d-3	<ol style="list-style-type: none"> 1. * Hekasi Para Sa Mga Batang Pilipino 4.2000.pp.283-288 2. * Pagsibol ng Lahing

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
			3.1 Nasasabi na ang bawat kasapi ay may karapatan na mabigyan ng paglilingkod/ serbisyo mula sa komunidad 3.2 Nakapagbibigay halimbawa ng pagtupad at hindi pagtupad ng karapatan ng bawat kasapi mula sa mga serbisyo ng komunidad 3.3 Naipaliliwanag ang epekto ng pagbigay serbisyo at di pagbigay serbisyo sa buhay ng tao at komunidad		Pilipino 2.2003.pp.126-128 3. * Sibika at Kultura 3.2000.pp.247-252 4. * Pilipinas:Bansang Papaunlad 6.2000.pp.144-149 5. * Sibika at Kultura 1.2001.pp.164-166 6. PRODED Learning Guide in Sibika at Kultura Karapatan Ko, Ibigay Ninyo 2.2003.pp.1-14 7. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.222-225 8. Pilot School MTBMLE 4 th Qtrr Weeks 1-4 Grade 3 9. * Kulturang Pilipino 2. 2000. Pp.145-154 10. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2. 1997. Pp.157-162 11. * Pamayanang Pilipino 2. 1997. Pp.146-154 12. * Sibika at Kultura: Ang Bayan Kong Mahal 3. 1998. Pp. 184-202 13. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko. 3. 1999. Pp. 176-185 14. * Pilipinas: Bansang Pinagpala 4. 2000. Pp. 242-244 15. * Ang Bayan Kong Mahal 4. 1999. pp. 225-231. 16. * Ang Bayan Kong Mahal

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					6. 1999. pp. 171-178. 17. * Pilipinas: Kasaysayan at Pamahalaan I. 2000. pp. 200-208. 18. * Pamana 5. 1999. pp. 23-24 19. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 1. 1997. pp. 134-140. 20. * Pilipinas: Bansang Minamahal 1. 1997. pp. 171-178, 184-193. 21. * Pilipinas Ang Ating Bansa 1. 1999. pp. 162-174. 22. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 178-194, 197. 23. * Sibika at Kultura 1. 1997. pp. 182-193. 24. * Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 184-196. 25. * Sibika at Kultura 1. 1998. pp. 159-168. 26. MISOSA 6 Lesson 33 27. Pilot School MTBLME TG 4th Qrtr Week 1-4 Grade 3
			4. Naipaliliwanag na ang mga karapatang tinatamasa ay may katumbas na tungkulin bilang kasapi ng komunidad	AP2PKK-IVe-4	1. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2.2003.pp.126-129 2. PRODED Learning Guide in Sibika at Kultura Karapatan Ko, Ibigay Ninyo 2. 2000.pp.1-14 3. * Sibika at Kultura 3.2000.pp.268-270

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					4. * Hekasi Para Sa Mga Batang Pilipino 4.2000.pp286-288 5. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.226,238-244 6. Pilot School MTBMLE 4 th Qrtr Weeks 1-4 Grade 3 7. * Pilipinas; Bansang Maganda 2. 2000. pp.207-220 8. * Kulturang Pilipino 2. 2000. pp. 155-160 9. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2. 1997. Pp.163-173 10. * Sibika at Kultura 2. 1997. pp.165-178 11. * Ang Bayan Kong Mhal 2. 2000. pp.136-146 12. * Pamayanang Pilipino 2. 1997. pp. 155-167 13. * Lahing Pilipino 2. 1997. pp. 155-181 14. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 3. 1997. pp. 203-208 15. * Pilipinas Ang Ating Bansa 3. 1999. pp. 208-217 16. * Sibika at Kultura: Ang Bayan Kong Mahal 3. 1998. pp. 244-256 17. * Sibika at Kultura 3. 1997. pp. 167-180, 114-117, 119 18. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko. 3. 1999.

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					pp. 201-212 19. Pilipinas: Bansang Pinagpala 4. 2000. pp. 245-250 20. * Heograpiya, Kasaysayan at Sibika: Ang Bayan Kong Mahal 4. 1999. Pp. 232-236 21. * Ang Bayan Kong Mahal 3. 1998. pp. 244-256. 22. * Ang Bayan Kong Mahal 4. 1999. pp. 232-236. 23. * Ang Bayan Kong Mahal 6. 1999. pp. 179-180. 24. * Pilipinas: Kasaysayan at Pamahalaan I. 2000. pp. 208-212. 25. * Pamana 5. 1999. pp. 24. 26. * Lahing Pilipino 1. pp. 186-195. 27. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 1. 1997. pp. 153-167. 28. * Pilipinas Ang Ating Bansa 1. 1999. pp. 175-190. 29. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 199-218. 30. * Sibika at Kultura 1. 1997. pp. 210-222. 31. Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 200-216. 32. * Sibika at Kultura 1. 1998. pp. 172-182. 33. Pilot School MTBLME TG 4th Qtr Week 1-4 Grade 3

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
			5. Naisasagawa ang disiplinang pansarili sa pamamagitan ng pagsunod sa mga tuntunin bilang kasapi ng komunidad 5.1 Natutukoy ang mga tuntuning sinusunod ng bawat kasapi sa komunidad (ei. pagsunod sa mga babala, batas, atbp) 5.2 Natatalakay ang kahalagahan ng mga tuntuning itinakda para sa ikabubuti ng lahat ng kasapi	AP2PKK-IVf-5	1. * Sibika at Kultura 3.2000.pp.255-259 2. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.245-252 3. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 3. 1997. Pp. 193-202 4. * Pilipinas Ang Ating Bansa 3. 1999. Pp. 202-207 5. * Sibika at Kultura: Ang Bayan Kong Mahal 3. 1998. Pp. 226-243 6. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko. 3. 1999. Pp. 193-199 7. * Ang Bayan Kong Mahal 6. 1999. pp. 268-274. 8. * Pagpapahalaga sa Aking Daigdig IV. 2000. pp. 60-67. 9. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 204-216. 10. * Sibika at Kultura 1. 1997. pp. 223-235. 11. * Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 203-214. 12. * Sibika at Kultura 1. 1998. pp. 178.
			6. Napahalagahan ang kagalingan pansibiko sa sariling komunidad 6.1 Natatalakay ang mga tradisyong may kinalaman sa	AP2PKK-IVg-j-6	1. * Pagsibol ng Lahing Pilipino 2. 2003.pp.98-103,119-123,146-150 2. * Araling Panlipunan 2.2003.pp.253-260 3. Pilot School MTBMLE 3 rd

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
			pagkakabuklod buklod ng mga tao sa komunidad 6.2 Naipaliliwanag ang kahalagahan ng pagtutulungansa paglutas mga suliranin ng komunidad 6.3 Naipakikita ang iba't ibang paraan ng pagtutulungan ng mga kasapi ng komunidad sa pagbigay solusyon sa mga problema sa komunidad 6.4 Nakakalahok sa mga gawaing pinagtutulungan ng mga kasapi para sa ikabubuti ng pamumuhay sa komunidad		Qrtr Weeks 6-8 Grade 3 4. Pilot School MTBMLE 4 th Qrtr Week 5 Grade 3 5. * Pilipinas; Bansang Maganda 2. 2000. Pp.178,191-196 6. * Kulturang Pilipino 2. 2000. Pp. 125-139,101-108 7. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko 2. 1997. Pp.118-131,133-139 8. * Sibika at Kultura 2. 1997. Pp.149-155,133-141 9. * Ang Bayan Kong Mhal 2. 2000. Pp.130-131,107-111,114-120 10. * Pamayang Pilipino 2. 1997. Pp. 130-133, 108-128 11. * Lahing Pilipino 2. 1997. Pp. 84-86, 102-124, 141-153 12. * Pilipinas Ang Ating Bansa 3. 1999. Pp. 128-133 13. * Sibika at Kultura: Ang Bayan Kong Mahal 3. 1998. Pp. 125-133 14. * Pilipino Ako, Pilipinas Ang Bayan Ko. 3. 1999. Pp. 152-161. 15. * Lahing Pilipino 1. pp. 112-119;125-130;136-144. 16. * Pagsibol ng Lahing

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
					Pilipino 1. 1997. pp. 127-130. 17. * Pilipinas: Bansang Minamahal 1. 1997. pp. 144-155. 18. * Pilipinas Ang Ating Bansa 1. 1999. pp. 136-149. 19. * Pilipinas Bayan Mo, Bayan Ko 1. 1997. pp. 154-164. 20. * Sibika at Kultura 1. 1997. pp. 138-151. 21. * Ang Bayan Kong Mahal 1. 1998. pp. 114;157-167. 22. * Sibika at Kultura 1. 1998. pp. 124-140. 23. Pilot School MTBLME TG 1 st Qtr Grade 3 24. Pilot School MTBLME TG 2 nd Qtr Grade 3 25. Pilot School MTBLME TG 3 rd Qtr Grade 3

BAITANG 3

Pamantayang Pagkatuto: Naipamamalas ang malawak na pag-unawa at pagpapahalaga ng mga komunidad ng Pilipinas bilang bahagi ng mga lalawigan at rehiyon ng bansa batay sa (a) katangiang pisikal (b) kultura; (c) kabuhayan; at (d) pulitikal, gamit ang konsepto ng pagpapatuloy at pagbabago, interaksyon ng tao at kapaligirang pisikal at sosyal.

NILALAMAN <i>(Content)</i>	PAMANTAYANG PANGNILALAMAN <i>(Content Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGGANAP <i>(Performance Standard)</i>	PAMANTAYAN SA PAGKATUTO <i>(Learning Competencies)</i>	CODE	LEARNING MATERIALS
---------------------------------------	---	--	---	-------------	---------------------------

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM
Talasalitaan

A

Absolute advantage – ganap na kalamangan ng isang bansa sa isang produkto kapag mas mababa ang halaga ng produksiyon nito kaysa halaga ng produksiyon ng ibang bansa

Absolute monarchy – Uri ng monarkiya na ang kapangyarihan ng hari ay hindi nalilimitahan ng sinuman

Acid Rain – polusyong dulot ng *sulfur dioxide* at *nitrogen oxide* na pumapailanlang sa himpapawid at sumasama sa *water vapor* at bumabagsak sa anyong ulan, hamog, o niyebe

Acropolis – ang burol at pinakamataas na lugar sa gitna ng lungsod-estado ng Athens at iba pang lungsod-estado ng Greece

Agham panlipunan – isang sangay ng kaalaman na ang pinag-aaralan ay ang mga pag-uugali ng tao habang siya ay nakikipag-ugnayan sa kanyang kapwa at sa kapaligiran

Agora – ang gitna ng lungsod-estado ng isang bukas na lugar kung saan maaring magtinda o magtipon-tipon ang mga tao sa Greece

Ahimsa – hangong sa relihiyong Jainism na may kahulugan na mapayapang pamamaraan ng pakikibaka o ang hindi paggamit ng dahas

Allied Powers – mga bansang nagsanib-pwersa, kinabibilangan ng United States, Great Britain, at dating Soviet Union, upang labanan ang Axis Powers

Allocative role – tumutukoy sa masinop na paggamit ng mga pinagkukunang-yaman

Alokasyon – isang mekanismo ng pamamahagi ng mga pinagkukunang-yaman sa iba't ibang gamit upang sagutin ang mga pangunahing katanungan ng isang lipunan sa suliranin ng kakapusan

Alyansa – pagbubuo ng grupo o lupon ng mga makapangyarihang bansa sa Europe

Akulturasyon – prosesong pinagdaraanang isang lipunan sa pagtanggap ng elemento, katangian, o impluwensiya ng kultura ng iba pang lipunan

Apollo 11 – sasakyang panghimpapawid na mula sa United States, na siyang unang sasakyang nakarating sa buwan

Astrolabe – instrumento sa paglalayag na ginagamit upang malaman ang latitud ng barko

Archipelago / Kapuluan – pangkat ng mga pulo

Armistice – kasunduan na pansamantalang pagtigil ng labanan o digmaan

Axis Powers – mga bansang nagsanib, kabilang ang Germany, Italy, at Japan, upang kalabanin ang Allies noong Ikalawang Digmaang Pandaigdig

B

Batas ng Demand – batas sa ekonomiya na nagsasaad ng hindi direktang relasyon o ugnayan ang presyo sa quantity demanded.

Batas ng Supply – batas sa ekonomiya na nagsasaad na mayroong direktang relasyon o ugnayan ang presyo sa quantity supplied.

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

Bayaring nalilipat – bayarin ng pamahalaan sa sambahayan tulad ng pensiyon ng mga nagretiro, benepisyong pangkalusugan, at pangkalahatang kapakanan para sa mga pamilyang mahihirap

Beleaguered forests – inabusong mga kagubatan

Biodiversity – ang pagkakaiba-iba at pagiging katangi-tangi ng lahat ng anyo ng buhay na bumubuo sa natural na kalikasan

Bourgeoise – mga mangangalakal at banker na bagaman may salapi ay hindi nabibilang sa mga lipi ng maharlika at kaparian

Brain drain – pagkaubos na mga propesyonal na may angkin kasanayan o talento dulot ng kanilang pangingibang-bayan upang maghanap ng mas magandang oportunidad sa paghahanapbuhay

Bulkan – bundok na may butas sa pinakatuktok na nilalabasan ng maiinit na bato, *lava*, putik, lahar, at abo

Bulubundukin – hanay ng mga bundok na magkakadikit

Bundok – mataas na anyong lupa na nagtataglay ng mga bato at lupa

C

Calligraphy – Sistema ng pagsulat ng mga Tsino

Caste – pagkakahati-hati ng tao sa lipunang Hindu.

Ceteris Paribus – *other things being equal*; ang hinuha na walang pagbabago maliban sa salik na pinag-aaralan. Sa paggamit ng ceteris paribus, nagagawang simple ang pagpapaliwanag sa mga ugnayan na nais suriin.

Climate Change – ito ay ang pagbabago sa klima ng mundo; kinapapalooban ito ng pagbabago sa temperatura, *wind pattern*, pagbuhos ng ulan, lalo na ang pagbabago sa temperature ng mundo bunga ng pagtaas ng mga partikular na gas lalo ng *carbon dioxide*.

Cold War – labanan ng ideolohiya, na hindi ginagamitan ng dahas

Command economy – ang ekonomiya ay nasa ilalim ng komprehensibong kontrol at regulasyon ng pamahalaan

Comparative advantage – ang espesyalisasyon at kalakalan ay makakabuti sa mga bansa kahit na may mga bansang hindi episyente sa paggawa nito

Coniferous – tumutukoy sa mga punong *cone bearing*

Confucianism – Isang pilosopiya na nakatuon sa pagpapabuti ng ugali sa pamamagitan ng pagtataguyod sa mga virtue ng kagandahang loob, tamang pag-uugali, at pagkamagalang

Cooperative – kooperatiba; isang samahan na nabuo at pinatatakbo para sa benepisyo ng mga kasapi

Core – pinakamalalim na bahagi ng daigdig; binubuo ng inner core at outer core; halos 1380 milya ang kapal ng outer core

Cost and Benefit Analysis – ang pag-aanalisa ng gastos at pakinabang na makukuha mula sa gagawing pagpapasya

Cross elasticity – ang pagsukat kung papaano tumutugon ang quantity demand ng produkto X sa pagbabago ng presyo ng produkto Y

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

Crust– pinakaibabaw na bahagi ng daigdig; matigas at mabatong bahagi ng planeta

Cuneiform – unang nabuong sistema ng pagsusulat. Isa itong uri ng *pictograph* na naglalarawan ng mga bagay na ginagamitan nang may 600 pananda sa pagbubuo ng mga salita o ideya. Sistema ng pagsulat na imbensiyon ng mga Sumerian.

D

Death March - isang uri ng pagpaparusang ipinataw ng mga Hapon sa Pilipinas laban sa mga sumukong sundalong Pilipino at Amerikano sa Bataan

Deforestation – pagkaubos at pagkawala ng mga punongkahoy sa mga gubat

Demand– tumutukoy sa parehong kakayahan at kagustuhan ng isang taong bumili ng isang produkto at serbisyo

Demand curve– kurba na nagpapakita ng magkasalungat na relasyon sa pagitan ng presyo at quantity demanded

Demand function – matematikong paglalarawan sa ugnayan ng presyo at quantity demanded

Demand schedule – talaan na nagpapakita ng dami ng demand sa iba't ibang presyo

Demokrasya – uri ng pamahalaang ang kapangyarihan ay nasa kamay ng mga mamamayan upang pumili ng kanilang kinatawan sa pamahalaan

Desertification – ang pagkasira ng lupain sa mga rehiyong bahagyang tuyo o lubhang tuyo

Dinastiya – pamumuno ng isang angkan sa isang imperyo o kaharian sa loob ng mahabang panahon

Disaster risk mitigation– isang sistematikong paraang ng pagtukoy, pagtataya, at pagbabawas ng panganib ng trahedya o kalamidad

Disincentives– ang pagbabayad ng multa o kawalan (losses) na matatamo sa hindi episyenteng pagpapasya

Diskriminasyon – ang hindi pantay na pagtingin sa karapatan, lahi, kulay, o kultura ng isang tao

Disyerto – rehiyong may malawak na tuyong lupa at buhangin

Diverse habitat – Iba-ibang panahanan o tirahan

Divine origin –paniniwala ng mga Hapones sa kabanalan at buhay na simbolo ng panginoon sa kanilang mga hari

Demography – pag-aaral sa antas ng populasyon na nakatuon sa kapanganakan, pag-aasawa, kamatayan, at mga sakit

Downsizing –pagbabawas ng manggagawa ng bahay kalakal sa panahon *ng bust perid* upang makatipid sa gastusin ng produksyon

E

Ecological balance – balanseng ugnayan sa pagitan ng mga bagay na may buhay at ang kanilang kapaligiran

Ecosystem – masalimuot na sistema ng interaksyon sa pagitan ng mga bagay na may buhay at ng mga bagay na walang buhay sa pisikal na kapaligiran

Eco-tourism – gawaing pang-turismo gamit ang kalikasan

Ekonomiks– pag-aaral ng pakikipagsapalaran ng tao sa kapaligirang kanyang ginagalawan. Ito ay nauukol sa pagpapasyang ginagawa ng tao at ng lipunan kung paano gamitin at ipamahagi ang limitadong pinagkukunang-yaman upang matugunan ang kanyang walang hanggang pangangailangan at kagustuhan.

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

Ekwilibriyo— isang sitwasyon na nagkakasundo ang mga mamimili (sa panig ng demand) at nagbibili (sa panig ng supply)

Enlightenment— kilusang intelektwal na naglalayong gamitin ang agham sa pagsagot sa mga suliraning ekonomikal, pulitikal, at maging kultural

Entreprenyur – indibidwal na nagsasaayos, nangangasiwa, at nakikipagsapalaran sa isang negosyo

Equator – itinatakda bilang *zero degree latitude* at humahati sa globo sa hilaga at timog na *hemisphere* o hemispero

Etnisidad – mistulang kamag-anakan; kapag kinikilala ng isang grupong tao ang mga sarili at ang isa't isa bilang kasapi ng isang grupong etnolingguwistiko

Etnolingguwistiko – tumutukoy sa pagkakaipareho at pagkakaiba ng mga tao sa isang bansa ayon sa kultura, wika, at etnisidad

Exploitation – pananamantala sa iba para sa sariling kapakanan

Export – pagluluwas ng mga produkto palabas ng isang bansa patungo sa iba't ibang panig ng mundo

F

Fascism– ideolohiyang ipinalaganap ni Benito Mussolini, na tumututol sa anumang uri ng oposisyon sa pamahalaan

Fief lupang ipinagkakaloob ng *lord* sa *vassal*

Footbinding – Sinaunang tradisyon sa China na kung saan sadyang binabali apagbabali ng arko ng paa upang hindi ito lumaki nang normal, tinatawag ang ganitong klase ng mga paa na *lotus feet* o *lily feet*.

French Revolution– Rebolusyong pinasimulan ng mga Pranses na naglalayong magkaroon ng pagkakapantay-pantay, pagkakaisa, at kalayaan

G

Genocide – malawakang pagpatay na ginawa noong Ikalawang Digmaang Pandaigdig lalo na laban sa mga Hudyo

Geocentrism– paniniwala noong panahong Medieval na ang Daigdig (Earth) ay ang sentro ng *solar system*

Glasnost – Isang salitang Ruso na nangangahulugan ng *openness* o pagiging bukas kung saan ,may malayang napag-usapan ang mga suliranin ng bansa sa pamamagitan ng malayang pamamahayag

Global climate change – pagbabago ng pandaigdigang klima na maaaring dulot ng likas na pagbabago sa daigdig o ng mga gawain ng tao

Globalisasyon— ang kaparaanan kung paano nagiging global o pangbuong mundo ang mga lokal o pampook o kaya pambansang mga gawi o paraan sa aspeto ng ekonomiya at kalakalan, teknolohiya, politika, at kalinangan o kultura

Gross Domestic Product –sumusukat sa kabuuang pampamilihang halaga ng lahat ng tapos na produkto at serbisyo na ginawa sa isang takdang panahon sa loob ng isang bansa

Gross National Product (Gross National Income) – kabuuang pampamilihang halaga ng mga produkto at serbisyo na nagawa ng mga mamamayan ng isang bansa

Guild– samahan ng mga taong nagtatrabaho sa magkatulad na hanapbuhay

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

H

Habitat – tirahan ng mga hayop at iba pang mga bagay

Hanging amihan – hilagang-silangang *monsoon*; umiihip nang salungat sa unang hangin mula Oktubre hanggang Abril mula sa Siberia patungong karagatan

Hanging habagat – timog-kanlurang *monsoon*; umiihip mula Mayo hanggang Setyembre na may dalang napakalakas na ulan mula sa karagatan

Heliocentrism– paniniwala na ang araw ang sentro ng solar system

Hellenes– tawag ng mga Greek sa kanilang sarili na hango sa salitang Hellas, isang lugar sa hilagang-kanluran ng Greece

Heograpiya – nauukol sa pag-aaral ng mundo at mga taong naninirahan dito, na sumasakop din sa pag-aaral sa katangiang pisikal nito, iba't ibang anyong lupa, at anyong tubig, klima, at likas na yaman ng isang pook

Heograpiyang pantao – sangay ng heograpiya na tumutukoy sa pag-aaral ng wika, relihiyon, lahi, at pangkat-etniko sa iba't ibang bahagi ng daigdig

Hinterlands– malayong lugar, malayo sa mga urbanisadong lugar ngunit apektado ng mga pangyayari sa teritoryong sakop ng lungsod

Hinuha – kaisipang hindi direktang isinasaad; isang konklusyong hango sa impormasyon

Hominid – miyembro ng pamilya ng mga mammal na may kakayahang tumayo sa dalawang paa kabilang ang tao, gorilya, chimpanzee, at orangutan

Humanidades – Kabuuan ng mga kaalaman tungkol sa mga sining na biswal tulad ng musika, arkitektura, pintura, sayaw, dula, at panitikan. Sa pamamagitan ng mga tekstong ito, naipahahayag ng sumulat ang kaniyang nadarama, adhikain, pangarap, pag-asa, o pangamba.

Humanismo – isang kilusang intelektuwal noong Renaissance na naniniwalang dapat pagtuunan ng pansin ang klasikal na sibilisasyon ng Greece at Rome. Humanista ang taong tumatangkilik sa ideyang ito.

I

Incentives– maaaring pinansyal o parangal na maaring matamo mula sa pagpupunyagi sa araw-araw

Income elasticity - panukat kung gaano tumutugon ang quantity demand sa pagbabago ng kita

Income per capita – sinusukat ang kalagayang pangkabuhayan ng mga mamamayan ng isang bansa. Makukuha ito kung hahatiin ang Gross Domestic Product sa kabuuang populasyon ng bansa.

Industriyalisasyon – pagbabagong pang-ekonomiya na unang naranasan sa England na gumamit ng mga makinarya kaya naman nagkaroon ng mabilisang produksyon

Imperyalismo – isang patakarano paraan ng pamamahala na ang malalaki o makapangyarihang mga bansa ang naghahangad upang palawakin ang kanilang kapangyarihan sa pamamagitan ng pagsakop o paglulunsad ng mga pagtaban o kontrol na pangkabuhayan at pampulitika sa ibang mga bansa

Impormal na sektor (Underground Economy) – sektor na nagtataglay ng malawak na katangian na binubuo ng mga yunit na nagsasagawa ng pagbuo ng produkto at serbisyo na ang pangunahing mithiin ay makalikha ng empleyo at kita ang mga taong lumalahok dito. Ang mga gawain ng na yunit ay naisasakatuparan sa pamamagitan ng mababang antas ng organisasyon na walang pagsunod sa itinatadhanang kapital, pamantayan, at paraan ng pagsasagawa nito sa napakaliit na

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

antas ng produksiyon. Ang mga katuwang sa pagsasagawa ng gawain ay kadalasang mga kamag-anak at malalapit na kaibigan na walang pormal na pagsunod sa mga patakarang itinakda ng pamahalaan.

Import – pag-aangkat ng mga produkto mula sa ibang bansa patungo sa loob ng isang bansa

Isolationism –patakarang na ipinatutupad ng isang bansa na inihihwalay o isinasara nito ang bansa mula sa impluwensiya at pakikipag-ugnayan sa mga dayuhan

K

Kabihasnan – pamumuhay na kinagawian at pinipino ng maraming pangkat

Kagustuhan - ang mga bagay na nakatutulong sa tao upang mapagaan ang kanyang buhay

Khanate – estadong nasa hurisdiksyon ng isang *khan* (pinunong lokal ng ilang bansa sa gitnang Asya)

Kalakalan – anumang transaksyon sa pagitan ng dalawang tao o sa pagitan ng mga bansa na kabilang sa isang pamilihan

Kapaligirang pisikal – katangian ng daigdig na binubuo ng anyong lupa, klima, anyong tubig, *wildlife*, buhay-hayop, *vegetation*, at *mineral*

Kapatagan – malawak na lupang pantay o patag

Kapital – mga makinarya, kagamitan, o imprastruktura na ginagamit bilang salik ng produksiyon

Kanluranin – pangkalahatang tawag sa mamamayan ng Europe na nanakop ng lupain sa Asya noong ika-16 hanggang ika-19 na siglo. Ginagamit din ang salitang Europeo bilang kasingkahulugan ng kanluranin.

Kapapahan– tungkulin, panahon ng panunungkulan, at kapangyarihang panrelihiyon ng Papa bilang pinuno ng simbahang Katoliko, gayundin sa kapangyarihang pampolitika bilang pinuno ng Estado ng Vatican

Katipunan – isang rebolusyonaryong samahan. Tinatawag din itong KKK o Kataas-taasang Kagalang-galangang Katipunan ng mga Anak ng Bayan. Isinusulong nito ang ganap na kalayaan ng Pilipinas mula sa mga Español. Kung anuman ang ating mga nagawa noon ay siyang naghubog kung ano tayo ngayon.

Kartel – tumutukoy sa samahan ng oligopolista na sama-samang kumikilos upang itaas ang presyo ng mga produkto o serbisyo sa pamilihan

Kasunduan sa Versailles – kasunduang opisyal na nagwakas sa Unang Digmaang Pandaigdig, naganap noong Hunyo 28, 1919, sa pagitan ng Allies at Germany

Kaunlaran– ang pagbabago mula sa mababa tungo sa mataas na antas ng pamumuhay

Khyber Pass – landas na matatagpuan sa kabundukan ng Hindu Kush na sa loob ng libu-libong taon ito ay tinahak at ginamit ng mangangalakal at manlalakbay sa kasaysayan papunta at palabas ng India

Kilusang Propaganda – samahang itinatag ng mga ilustrado sa Pilipinas noong ika-19 na siglo. Layunin nito na maisulong ang reporma sa bansa sa ilalim ng pamahalaang kolonyal ng Spain.

Klima – ang karaniwang panahon o *average weather* na nararanasan ng isang lugar sa loob ng ilang buwan, ng isang taon, o mahaba-habang panahon na kinapapalooban ng mga elemento tulad ng temperatura, ulan, at hangin

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

Kolonyalismo –ang tuwirang pananakop ng isang bayan sa iba pa upang mapagsamantalahan ang yaman nito o makuha rito angiba pang pangangailangan ng mangongolonya

Komplementaryo – mga produktong magkasabay o magkasamang kinukunsumo

Komunismo - ideolohiyang nagsusulong ng pagkakapantay-pantay ng mga mamamayan sa lipunan

Konsepto – ideya o kaisipan

Konsyumer – mamimili; gumagamit ng mga produkto at serbisyo

Kontemporaryong isyu- Isyung may partikular na kahalagahan sa kasalukuyang panahon

Kontinente – pinakamalawak na masa ng lupa sa ibabaw ng daigdig

Kontra-repormasyon– kilusang pangrelihiyon ng Simbahang Katoliko na naglalayong panumbalikin ang tiwala ng mga sa Kristyanismo partikular sa Katolisismo

Kowtow – pagyuko ng mga Tsino sa kanilang Emperador nang tatlong beses na ang noo ay humahalik sa semento

Krusada– ekspedisyong militar na inilunsad ng mga Kristiyanong Europeo laban sa mga Turkong Muslim upang mabawi ang Jerusalem sa kamay ng mga ito

L

Laissez faire– kaisipang nagbibigay-diin sa malayang daloy ng ekonomiya, na hindi nararapat na pakialaman ng pamahalaan

Lambak – lupain patag na makikita sa pagitan ng mga bundok o sa gilid ng mga ilog

Latitude – mga distansyang *angular* na natutukoy sa hilaga o timog ng *equator* o ekwador

Lay investiture– isang seremonya kung saan binibigyan ng mga hari ang Obispo ng singsing at tauhan para sa kanyang opisina

Liberalisasyon – patakaran na nagbunsod sa paggiging malaya o pagbubukas ng kalakalan ng bansa sa pandaigdigang kalakalan

Life expectancy – inaasahang haba ng buhay

Liga ng mga Bansa (*League of Nations*)– itinatag ng 42 bansa noong Enero 10, 1920, na ang pangunahing layunin ay tapusin ang digmaan sa pamamagitan ng negosasyon at diplomasya

Literacy rate o Antas ng kamuwangan– bahagdan ng tao sa isang partikular na bansa na may kakayahang bumasa at sumulat

Longitude – mga distansyang *angular* na natutukoy sa silangan at kanluran ng *prime meridian*

Lundayan – kinalalagyan o pinagmulan

Lupa – sa ekonomiks, tumutukoy ito sa salik ng produksiyon na yamang likas

M

Makroekonomiks– ang pag-aaral sa kabuuang galaw ng ekonomiya; pinag-aaralan dito ang interaksyon ng sambahayan, kumpanya, pamahalaan, at pandaigdigang pamilihan.

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

Makroekonomikong ekilibriyo –kung ang kita sa panig ng sambahayan ay katumbas ng pagkonsumo o kaya sa panig ng bahay- kalakal, ang kita sa produksiyon ay katumbas ng pagkonsumo

Mandate system – pagpapasailalim sa isang bansang naghahanda na maging isang malaya at nagsasariling bansa sa patnubay ngisang bansang Europeo

Manor– sentrong pangkabuhayan na pinamumunuan ng panginoong nakatira sa kastilyo

Mantle– binubuo ng makakapal at maiinit na tunaw na bato; halos 1800 milya ang kapal

Marginal thinking– pagsaalang-alang ng karagdagang benepisyo o pakinabang na matatamo sa bawat karagdagang gastusin

Market economy– ang mekanismo ng malayang pamilihan na ginagabayan ng isang sistema ng malayang pagtatakda ng halaga

Marxism – teoryang politikal at ekonomiko ni Karl Marx na nagsasaad na ang kilos ng tao ay bunga ng kapaligiran at uri ng kanyang kinabibilangan

Mein Kampf (My Struggle)– akda ni Hitler na pinagbatayan ng ideolohiyang Nazism, unang lumabas noong 1925

Merkantilismo –prinsipyong pang-ekonomiya na ang batayan ng kayamanan ng bansa ay ang dami ng ginto at pilak na mayroon ito

Mesoamerica– nangangahulugan ang katagang *meso* ng “gitna”; ang *Mesoamerica* ay rehiyon mula sa gitnang Mexico hanggang Gitnang America

Middle class – tumutukoy sa panggitnang uri ng tao sa lipunan. Sila ay nasa pagitan ng mga pinakamayayaman at mahihirap na grupo ng tao. Kadalasang batayan ng pagiging *middle class* ay ang pagkakaroon ng kayamanan at kapangyarihan sa lipunan na kinabibilangan.

Migrasyon –ang pag-alis ng tao mula sa ibang bansa o lokalidad patungo sa iba

Mikroekonomiks – ay ang pag-aaral sa maliliit na yunit ng ekonomiya. Pinag-aaralan nito ang kilos, gawi at ang mga ginagawang pagpapasya ng sambahayan at kumpanya

Militarismo – pagpapalakas ng pwersang militar

Mine tailing– dumi o mga materyales na latak mula sa proseso ng pagmimina at pagsasala mula sa malalaking minahan

Mixed economy– isang sistema na kinapapalooban ng elemento ng market economy at command economy

Monarchy– uri ng pamahalaan ng pinamumunuan ng hari, reyna, at mga kauri nito

Monopolistikong kumpetisyon – uri ng pamilihan na maraming mamimili at bahay-kalakal subalit may kaunting kapangyarihan dahil sa ibinebentang produkto na *similar but not exactly identical*

Monopolyo –isang istraktura ng pamilihan na may malakas na puwersang itinakda ang presyo at dami ng ibebenta nag-iisa lamang ang prodyuser na nagbebenta ng produkto at serbisyo sa maraming mamimili

Monopsonyo– Isang istraktura ng pamilihan na maraming nais magkaloob ng produkto at serbisyo subalit iisa lamang ang. Ito ay may lubos na kapangyarihan na kontrolin ang presyo.

Monsoon – mga hanging nagtataglay ng ulan

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

Multiculturalism– lipunan na binubuo ng iba't ibang kultura

N

Nagbibili– ang nagbebenta ng mga produkto at serbisyo sa pamilihan

Napoleonic Wars– Digmaang pinangunahan ni Napoleon Bonaparte na naglalayong pag-isahin ang buong Europa

Nasyonalismo – kadalasan, tumutukoy ito sa masidhing pagmamahal sa bayan. Subalit maliban dito, ang nasyonalismo ay nangangahulugan din ng pagkakatanto ng isang nilalang o lahi na mahalagang ipagtanggol ang kaniyang bansa laban sa panlulupig ng mga banyaga.

Nation-state– terminong pampolitika na tumutukoy sa isang teritoryo na pinananahanan ng mga mamamayan na may magkakatulad na wika, kultura, relihiyon, at kasaysayan, at napasasailalim sa isang pamahalaan

Natural capital– likas na puhunan

Nazism – ideolohiyang ipinalaganap ni Adolf Hitler na nagsasaad ng pagiging superyor ng lahing Aryan, na siyang kinabibilangan ng mga German

Negosyo – tumutukoy sa anumang gawain na pang-ekonomiya na may layuing kumita o tumubo

Net Factor Income from Abroad – tinatawag ring *NetPrimary Income*. Makukuha ito kapag ibinawas ang gastos ng mga mamamayang nasa ibang bansa sa gastos ng mga dayuhang nasa loob ng bansa

Nomarch– pinuno ng *nome*

Nome– malalayang pamayanan ng sinaunang Egypt

Normative economics– paraan ng pagpapahayag na sumasalamin sa pagpapahalaga o value judgment ng isang tao sa isang pangyayaring pangkabuhayan o economic phenomenon. Ito ay pansariling pananaw/opinyon na naglalahad ng sariling paninindigan.

O

Oasis – lugar sa disyerto na nagtataglay ng matabang lupa at tubig na maaaring makabuhay ng mga halaman at hayop

Obsidian– isang maitim at kristal na baton a nabuo mula sa tumigas na lava na ginamit sa Teotihuacan sa paggawa ng kagamitan, salamin, at talim ng kutsilyo

Oligopolyo –istruktura ng pamilihan kung saan may maliit na bilang ng bahay-kalakal na nagbebenta ng magkakatulad o magkakaugnay na produkto

Olmec – kauna-unahang kabihasnang sa Central America: nangangahulugan ang salitang Olmec na "*rubber people*" dahil sila ang kauna-unahang gumamit ng dagta ng mga punong rubber o goma

Oracle bone– tawag sa mga tortoise shell at cattle bone na ginagamit upang mabatid ang mensahe o saloobin ng mga diyos ng mga Tsino.

Opportunity cost– ang halaga ng bagay na handang isuko o bitawan upang makamit ang isang bagay

Overgrazing – sanhi ng pagkasira ng lupa at *vegetation* na nagaganap kung ang kapasidad ng damuhan ay hindi sapat sa laki ng kawan ng hayop

Ozone layer– isang suson sa *stratosphere* na naglalaman ng maraming konsentrasyon ng *ozone*

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

P

Pacific Ring of Fire – isang malawak na sona sa Pasipiko na nagtataglay ng maraming hanay ng mga bulkan

Paggawa – oras at lakas na ginagamit ng tao sa produksiyon

Pagkonsumo – paggamit o pagbili ng mga produkto at serbisyo

Pag-iimpok – bahagi ng kita na hindi ginagasta at sa halip ay inilalagak sa bangko para sa pangangailangan sa hinaharap

Paikot na daloy – dayagram na nagpapakita ng kitang tinatanggap at bayaring ginagawa ng bawat sektor sa ekonomiya

Pamilihan – ang lugar/mekanismo para ang mamimili at nagbebenta ay nagkakaroon ng transaksyon upang magkaroon ng bentahan

Pananaw – saloobin o opinyon ng isang tao batay sa kaniyang paniniwala

Pangangailangan – ang mga bagay na dapat ay mayroon ang tao tulad ng pagkain, damit, at tirahan upang mabuhay

Peninsula / Tangway – bahagi ng pulo o kontinenteng nakaungos sa tubig

Perestroika– tumutukoy sa pagsasaayos ng ekonomiya ng dating USSR upang manaig angpwersang pampamilihan

Philosophes– grupo ng mga intelektwal sa panahon ng Enlightenment na naniniwala na ang reason o katwiran ay magagamit sa lahat ng aspeto ng buhay

Physiocrats– mga taong naniniwala at nagpalalaganap ng ideyang ang lupa ang tanging pinagmumulan ng yaman o nakatutulong sa pagpapayaman

Pictogram–sistema ng pagsulat na gumagamit ng larawan sa mga sinaunang kabihasnang

Pilosopiya – ang mapagkilatis na pag-aaral sa mga pinakamalalim na katanungan na maaaring itanong ng sangkatauhan. Nagmula ang salitang pilosopiya sa mga salitang griyego na *philo* at *sophia*. Ang *philo* ay nangangahulugang "pagmamahal" at ang *sophia* naman ay "karunungan". Kung pagsasamahin, ito ay "pagmamahal sa karunungan".

Piyudalismo– isang sistemang pulitikal, sosyo-ekonomiko, at militar na nakabase sa pagmamay-ari ng lupa

Political dynasty – ang pananatili sa pamamahala ng isang pamilya sa isang estado sa paglipas ng mga taon

Populasyon – tumutukoy sa kabuuang bilang ng tao sa takdang lugar at panahon

Population boom – biglaang pagdami ng mga taong nakatira sa isang lugar

Population growth rate – antas/bahagdan ng pagdami ng tao

Prairie – lupang may damuhang mataas na malalim ang ugat o *deeply rooted tall grasses*

Price index – sumusukat sa average na pagbabago sa presyo ng mga produkto at serbisyo

Presyo – ang halagang ipinambabayad sa isang tiyak na dami at uri ng isang kalakal o paglilingkod

Presyong elasticidad ng demand – sumusukat kung gaano ka sensitibo ang quantity demand sa pagbabago ng presyo

Prime Meridian – itinatalaga bilang *zero degree longitude* na nasa Greenwich sa England

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

Protectorate – isang rehiyon na may sariling pamahalaan subalit nasa ilalim ng kontrol ng isang panlabas na kapangyarihan

Pulo – masa ng lupang napapaligiran ng tubig

R

Rebolusyon – ang mabilis, agaran, at radikal na pagbabago sa isang lipunan

Red Tide – sanhi ng *dinoflagellates* na lumulutang sa ibabaw ng dagat

Reinkarnasyon – paniniwalang ang kaluluwa ay muling mabubuhay sa mas mataas o mababang kalagayan sa lipunan batay sa kabuuang pagkilos ng tao

Renaissance – tumutukoy sa muling pagsilang o rebirth the kulturang klasikal ng Greece na sumibol sa bansang Italya

Repormasyon – kilusang pangrelihiyon na naglalayong manghingi ng reporma sa Simbahang Katoliko. Ito ay katawagan din sa mga kaganapan na yumanig sa

Kakristyanuhan mula ika-14 hanggang ika-17 na dantaon na humantong sa pagkakahati ng simbahang Kristyano.

Responsible Parenthood and Reproductive Health Act of 2012 – batas na nagbibigay garantiya sa pagtamo ng mgapamamaraan tulad ng *contraception, fertility control, sex education, at maternal care*

Replenish – muling punuan o tustusan

S

Salinization – proseso ng paglitaw ng asin sa ibabaw ng lupa o kaya naman ay inaanod ng tubig papunta sa lupa

Sambahayan – sektor na binubuo ng lahat ng tao na nagnanais na matugunan ang kanilang walang hanggang pangangailangan at kagustuhan

Satrap – gobernador o pinuno ng *satrapy*

Satrapy – lalawigan ng Imperyong Persian

Savanna – lupain ng pinagsamang mga damuhan at kagubatan

Satyagraha – ang paglalabas ng katotohanan kasama ang pagdarasal, meditasyon, at pag-aayuno

Scribe – mga tagatala ng pangyayari at kasaysayan sa panahon ng sinaunang kabihasan

Shortage – isang sitwasyon na mas malaki ang dami na demanded kaysa sa dami ng produkto na isinusupply

Sibilisasyon – masalimuot na pamumuhay sa lungsod

Siltation – parami at padagdag na deposito ng banlik na dala ng umaagos na tubig sa isang lugar

Sinocentrism – ang pananaw ng mga Tsino na sila ang superiyor sa lahat

Soil degradation – pagkasira ng lupa o pagbaba nang kapakinabangan nito

Son of Heaven o “Anak ng Langit” – ang emperador ay pinili ng langit upang mamuno na may itinakdang kasaganaan at kapayapaan n noong sinaunang kabihasan

Sputnik – kauna-unahang *space satellite* sa kasaysayan na inilunsad ng dating USSR

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

Statistical discrepancy – ang anumang kakulangan o kalabisan sa pagkuwenta na hindi malaman kung saan ibibilang. Ito ay nagaganap sapagkat may mgatransaksiyong hindi sapat ang mapagkukunan ng datos o impormasyon.

Steppe – malawak na damuhang lupain na may kakaunting puno; matatagpuan sa silangang Europe at Asya

Stewardship – wastong pagkalinga at pangangalaga ng mga bagay tulad ng kalikasan

Strained – sobra o labis na nagamit

Sturgeon – malalaking isdang likas sa Hilagang Asya na pinagkukuhanan ng *caviar* (itlog) na isa sa mga produktong panluwas ng rehiyon

Surplus – isang sitwasyon na mas malaki ang dami ng produkto na isinusuplay kaysa sa dami na demand

Sustainability – kakayahang magpanatili ng isang estado o kalagayan

T

Taiga – mataas na kagubatang *coniferous* at mabato na matatagpuan sa Hilagang Asya, partikular na sa Siberia

Talampas – mataas na lupang patag na patag sa ibabaw

Teotihuacan – nangangahulugan ang katagang ito na “tirahan ng diyos” at isa ito sa mga unang kabihasnang nabuo sa *Valley of Mexico*

Terorismo – sistematiko paggamit ng malaking takot, madalas marahas, lalo na bilang isang paraan ng pagpipigil

Terra-Cotta – anumang bagay (tulad ng banga, pigurin, o estatwa) na yari sa pinainitang luwad

Territorial and border conflict – suliraning dulot ng hindi pagkakaunawaan o pagtatalo ng mga bansa sa teritoryo at hangganan

The White Man’s Burden – tulang isinulat ni Rudyard Kipling, isang British. Una itong nailathala noong 1889. Ipinahayag ni Kipling ang pagsuporta niya sa imperyalismong kanluranin sa pamamagitan ng tulang ito.

Third Reich – panahon sa Germany mula 1933–1945 na napasailalim ang bansa sa kontrol ng ideolohiyang totalitarian

Third World – mga bansang papaunlad pa lamang tulad ng Pilipinas

Triple Alliance – kilala sa tawag na *Central Powers* na kinabibilangan ng Germany, Austria, Hungary, at Italy mula 1882- 1915.

Triple Entente – tawag sa alyansang France, Great Britain at Russia, kilala bilang *Allies* mula 1882- 1915.

Think tank – pangkat ng mga dalubhasa na nagpupulong upang gumawa ng pagsusuri sa isang suliranin at magmungkahi ng pamamaraan sa paglutas nito

Tonle Sap – lawa sa Cambodia na nakararanas ng *siltation* at kinikilalang pinakamalaking *freshwater lake* sa South East Asia

Topograpiya – tumutukoy sa mga katangiang pisikal na nasa ibabaw ng daigdig na gaya ng anyong lupa at anyong tubig

Tropikal – uri ng klimang may katamtamang init

Tsar – tawag sa pinuno ng Russia hanggang sa rebolusyon noong 1917

Tundra – lupaing kadalasang walang puno na matatagpuan sa Russia, malapit sa baybayin ng Arctic Ocean

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

U

Unemployment rate – bahagdan ng walang hanapbuhay

Urbanisasyon – pagsasa-lungsod ng isang lugar o paglipat ng malaking bahagdan ng populasyon sa mga lungsod upang dito mamuhay at manirahan

V

Vassal– taong tumatanggap ng lupa mula sa *lord*

Vedas – sagradong aklat para sa mga Hindu; binubuo ng mga himnong pandigma, ritwal, at mga salaysay

Vegetation–uri o dami ng mga halaman sa isang lugar; uri ng kapaligiran batay sa tumutubong halamanan

Volatile – biglaang nagbabago

Vulnerable – madaling mapinsala

Y

Yamang likas – mga bagay na nagmumula sa kalikasan tulad ng lupa, kabundukan, kagubatan, karagatan, mga ilog, lawa, at mga depositong *mineral*

Z

Ziggurat –templo ng mga sinaunang Mesopotamia tulad ng Sumerian na pinaniniwalang pinaninirahan ng mga diyos

Zoroastrianismo – ang tawag sa relihiyon ng mga persyano, itinatag at ipinalaganap ni Zoroaster ang kaniyang mga turo, na naniniwalang may dalawang pwersang naglalaban upang makuha ang kaluluwa ng tao. Ayon sa kaniya, huhusgahan ang tao batay sa kaniyang ginawa at kung kaninong pangkat siya sumanib.

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

CODE BOOK LEGEND

Sample: AP5KPK-IIIIf-5

LEGEND		SAMPLE	
First Entry	Learning Area and Strand/ Subject or Specialization	Araling Panlipunan	AP5
	Grade Level	Baitang 5	
Uppercase Letter/s	Domain/Content/ Component/ Topic	Pagbabagong Kultural sa Pamamahalang Kolonyal ng mga Espanyol	KPK
			-
Roman Numeral <i>*Zero if no specific quarter</i>	Quarter	Ikatlong Markahan	III
Lowercase Letter/s <i>*Put a hyphen (-) in between letters to indicate more than a specific week</i>	Week	Ika-anim na linggo	f
			-
Arabic Number	Competency	Nakapagbibigay ng sariling pananaw tungkol sa naging epekto ng kolonyalismo sa lipunan ng sinaunang Pilipino	5

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

DOMAIN/ COMPONENT	CODE	DOMAIN/ COMPONENT	CODE	DOMAIN/ COMPONENT	CODE
Ako ay Natatangi	NAT	Ang Pinagmulan ng Lahing Pilipino	PLP	Heograpiya at Mga Sinaunang Kabihasan sa Daigdig	HSK
Ang Aking Pamilya	PAM	Pamunuang Kolonyal ng Espanya	PKE	Ang Daigdig sa Klasiko at Transisyonal na Panahon	DKT
Ang Aking Paaralan	PAA	Pagbabagong Kultural sa Pamamahalang Kolonyal ng mga Espanyol	KPK	Ang Pag-usbong ng Makabagong Daigdig	PMD
Ako at ang Aking Kapaligiran	KAP	Mga Pagbabago sa Kolonya at Pag-usbong ng Pakikibaka ng Bayan	PKB	Ang Kontemporaryong Daigdig	AKD
Ang Aking Komunidad	KOM	Kinalalagyan Ng Pilipinas At Ang Malayang Kaisipan Sa Mundo	PMK	Mga Pangunahing Konsepto ng Ekonomiks	MKE
Ang Aking Komunidad Ngayon at Noon	KNN	Pagpupunyagi sa Panahon ng Kolonyalismong Amerikano at Ikalawang Digmaang Pandaigdig	KDP	Maykroekonomiks	MYK
Pamumuhay sa Komunidad	PSK	Pagtugon sa mga Suliranin, Isyu at Hamon sa Kasarinlan ng Bansa	SHK	Makroekonomiks	MAK
Pagiging Kabahagi ng Komunidad	PKK	Tungo sa Pagkamit ng Tunay na Demokrasya at Kaunlaran	TDK	Mga Sektor Pang-Ekonomiya at Mga Patakarang Pang-Ekonomiya Nito	MSP
Ang Mga Lalawigan Sa Aking Rehiyon	LAR	Heograpiya ng Asya	HAS	Mga Isyung Pangkapaligiran at Pang-ekonomiya	IPE
Ang Mga Kwento Ng Mga Lalawigan Sa Sariling Rehiyon	KLR	Sinaunang Kabihasan sa AsyaHanggang	KSA	Mga Isyung Politikal at Pangkapayapaan	IPP
Ang Pagkakakilanlang Kultural Ng Kinabibilangang Rehiyon	PKR	Ang Timog at Kanlurang Asya sa Transisyonal at Makabagong Panahon	TKA	Mga Isyu sa Karapang Pantao at Gender	IKP
Ekonomiya At Pamamahala	EAP	Ang Silangan at Timog-Silangang Asya sa Transisyonal at Makabagong Panahon	KIS	Mga Isyung Pang-Edukasyon at Pansibiko at Pagkamamamayan (<i>Civics and Citizenship</i>)	CC
Ang Aking Bansa	AAB				
Lipunan, Kultura at Ekonomiya ng Aking Bansa	LKE				
Ang Pamamahala Sa Aking Bansa	PAB				
Kabahagi Ako sa Pag-unlad ng Aking Bansa	KPB				

K to 12 BASIC EDUCATION CURRICULUM

REFERENCES

- Bureau of Elementary Education, 2002 Basic Education Curriculum, (Pasig City: Department of Education, 2002)
- Bureau of Secondary Education, Department of Education. *Basic Education Curriculum* .Pasig City,2002.
- Bureau of Secondary Education, Department of Education Culture and Sport. *Desired Learning Competencies New Secondary Education Curriculum*. Pasig City, 1991.
- Bureau of Secondary Education, Department of Education Culture and Sports. *Desired Learning Competencies Philippine Secondary Schools Learning Competencies*. Pasig City, 1998.
- Bureau of Secondary Education, Department of Education. *Secondary Education Curriculum*. Pasig City, 2010.
- Connecticut State Department of Education, Division of Teaching and Learning, Social Studies Curriculum Framework, (USA: Connecticut State Department of Education, 1998)
- Council for the Welfare of Children, The Filipino Child of the Millennium: National Plan of Action for Child 2005-2010, (Quezon City: Council for the Welfare of Children, 2005)
- Department of Education, New Elementary School Curriculum (NESC): Program for Decentralized Education Development, (Manila: Department of Education, 1982)
- Olivia Caoili, The Social Sciences in the Philippines: a Retrospective View, in L. Samson and C. Jimenez. Eds. First national social science congress: toward excellence in social science in the Philippines, (Quezon City: University of the Philippines Press, 1983)
- "United Nations Convention on the Rights of the Child," last modified 2012, <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>